

Nehézipari Mészaki Egyetem Tudományos Diákköri Tanácsa
KISZ Nehézipari Mészaki Egyetemi Bizottsága
Magyar Karszt és Barlangkutató Társulat Ifjusági Bizottsága

B E J Á R Á S I U T M Ű T A T Ó

a

Karszt és Barlangkutatók I. Országos Tudományos
Diákköri Találkozója tanulmányutjaihoz

Szerkesztette: Lénárt László

Irták: Grill József /Fekete-barlang/
Lénárt László /Létrási-Vizes-barlang/
Szepesi-barlang/
Veres Lajos-Olasz József /Király-zsomboly/
Virág Zoltán /Istvánlápai-barlang/

/A kiadvány a Fekete, az Istvánlápai, a Létrási-
-Vizes, a Szepesi és a Szivárvány barlangok, va-
lamint a Király és a Szeleta zsombolyok térképeit
tartalmazza/

Miskolc, 1978. okt. 12-15.

Föt. 1978-2229.NME.

Kiadja: Nehézipari Műszaki Egyetem, Miskolc

A kiadásért felelős: Dr. Tajnafi József rektorhelyettes

Készült: NME Miskolc Sokszorosító Üzemében

Nyomdaszám: Föt. 78-2229. NME.

Megjelent: 1978. október hó

Felelős szerkesztő: Lénárt László

Engedélyszám: 49593

A TEKNŐSI FEKETE-BARLANG BEJÁRÁSI UTMUTATÓJA

A barlang a Garadna-völgytől délre, a Tekenősi-völgyben található. 1975 nyarán figyelt fel egy TDK csoportbeli barlangász az itt található viznyelőre. Novemberben sikerült bejutni az első aknába /"De jó itt" -terem/, az Őrkőig. Az Őrkön 2 napi bontás után sikerült tuljutni. Ekkor a Nagyakna tetejéig értek el, onnan vissza kellett térniük felszerelés hiányában. Néhány nap múlva visszatértek és ekkor tárták fel a Ramses-termet.

A jelenlegi végpont irányába vezető utat -a Könyöklőt- 1975 decemberében találták meg. A végpontot egy szifon zárta el, amelyen 1977 őszén hatoltak át először, és 80 méter újabb járatot sikerült feltárniuk. A barlang bejáratától a Kolmogorov-próbáig tartó szakasz fekete színű dolomitban képződött, amelyről a barlang a nevét kapta. A térképezett szakaszon cseppkőképződmények alig találhatóak, a falakon a víz viszont változatos formákat hozott létre.

A barlang elsőként feltárt bejárata esőzések és hóolvadás idején nyelőként működött, ennek folytán hamarosan beomlott. Ezért szükségessé vált egy új, biztonságos bejárat készítése.

A bejáráshoz legalább három kötél szükséges /1 db 30 és 2 db 20 m-es/. A barlangot a nagy termek közötti néhol igen szűk járatok jellemzik, amelyek a turát erősebb testalkatúaknak igen kellemetlenné teszik.

A bejáratú akna 10 méter mély, jól kiácsoló, alján egy ferde szakasz vezet az első szűkülethez. Ezután megfelelő hely van az 1. hágsóra ráállni, biztosítani. A hágsó 15 méter hosszú, felső részén felfekszik a falra, alja szabadon leng. A rálépésnél némi problémát okoz, hogy a szűkületből kiesuszva kell a hágsófokra rátalálni, viszont a fal tagoltsága ehhez segítséget nyújt. A 2. hágsóhoz kényelmes út vezet, amelyet

régebben egy nagyobb szikla igen leszűkített. Ez volt az Őrkő, amelyet eltávolítottak. Az itt következő hágcsó 12 méter hosszú, jó állapotban van.

Ettől a hágcsótól 15 méterre található a Nagyakna, amely 22 méter mély, 10 méter átmérőjű. Az itt lévő 3. hágcsó egy három méter magas párkányig ér le, ahonnan az akna aljára lehet jutni. A hágcsó kikötéséhez 20 méteres kötél szükséges, amelyet az akna szájától pár méterre lévő nagy szikla köré érdemes erősíteni. Szükséges még egy 30 méteres kötél a leereszkedéshez, mellyel a feljövételkor biztosítani lehet.

A Nagyakna alja a bejáratától 66 méter mélyen van. Az ut a Ramses-terembe az akna vizes sarkában lévő szűkületen át vezet. A terembe bejutva a balra nyíló, néhány méter hosszú repedésen kell tovább haladni az első jobb oldali elágazásig. Itt egy 1,5 méter magas agyaglejtőn kell felmászni, amely járat az Omladékos-terem felé vezet.

Miután innen mintegy 25 métert megtettünk, a járat bal oldalán egy kis nyílást találunk, amely a Könyöklőbe és a végpont irányába vezet. Ha viszont egyenesen folytatjuk utunkat, az Omladékos terembe jutunk, amelynek érdekessége a tetőt alkotó vetőtükör, de kellemetlenek a csuszós agyaggal borított sziklák, és mozgó kövek. A törmelékek között haladva a felszint mintegy 20 méterre lehet megközelíteni.

A Könyöklő 15 méter hosszú kanyargós, alacsony járat, alját fehér agyag borítja. Ez egy kisebb terembe torkollik, ahonnan szűk hasadékjárat indul. A hasadékban néhol oldalazva kell haladni az oldalfalakon található "lépések" és "fogások" segítségével. 80 méter után egy kb. 8 méter átmérőjű és mintegy 40 méter magas terembe jutunk. Ez az Ember-terem. E terem aljában bal oldalon nyíló kerülő járat az alsóbb szintre vezet. Ugyanennek a járatnak egy másik ága -felmérése jelenleg folyik- a terem felső részére vezet a Felső-labirintusba, melynek hossza néhány száz méter és cseppkőképződményekben gazdagabb.

A teremben a továbbjutáshoz jelentős szintkülönbséget kell megtenni lefelé, hogy a tovább vezető szükületet elérjük. Ez a hasadék 15 méter hosszú, végén egy 12 méteres hágsón az Ember-terem alatti újabb terembe jutunk.

Ezután 5 méter hosszú szükület következik, amely a Kolmogorov-próbához vezet. A Kolmogorov-próba egy 10 méter magas terem menyezete alá való bejutást jelenti, ahonnan a terem aljába az oldalfalon lehet lemászni.

A Kolmogorov-próba megoldásának két utja van.

Az első ut: két méter megtétele után a szükületben jobb oldalra kell feküdni és lábbal előre csuszni addig, amíg egy nyílást nem érzünk. Ez a lejárát a terem tetejére. Leereszkedéskor a lábakat térdben hátrahajlítva kell tartani, hogy a falon meg lehessen állni. A biztonságos megállásban nehézséget jelent, hogy a falon a lejtés irányában oldódási vonalak vannak.

A másik ut: a szükületben 1,2 méter magasan vezet, ahol a járat egy kissé szélesebb /szinlő/ és kuszva haladás után lehet lemászni a terem tetejére. A lemászáshoz biztos "lépések" és "fogások" vannak.

A két ut közül a második a kényelmesebb, ez viszont magasabban jut ki a terem oldalára.

A terem alján a leereszkedéstől jobb két felé két járat nyílik. Mindkét járat egy helyre vezet, de baloldali egy agyag-lejtőn, a másik néhol elszükülő vizes járaton keresztül.

Mintegy 30 méter után a Ferde-terem következik, amely könnyen felismerhető a ferde rétegfelületekről, melyek a terem főtéjében és az oldalán látszanak. Innen a 30 hosszú csőjárat vezet tovább. A járat végén 3 métert kell lemászni az Elemér-hágsóhoz. A hágsó vége a terem aljától kb. 2 méterre van. A lejutást széles sziklapárkány teszi lehetővé, amely a hágsó aljától 0,5 méterrel mélyebben, tőle 1,5 méter távolságban érhető

el. A hágsóról a kilépést megfontolva és határozottan kell elvégezni, mert alatta mintegy 0,5 méter mély tavacska van. A továbbiakban nincs nehézség, csupán az 1977 őszén átbontott szifon kényszeríthet némi sárban kuszásra.

Ettől a helytől a barlang jelenlegi /1978. április 14./ végpontja 80 méterre várja epekedve a rajta való áthaladást.

Lénárt László

A SZEPESI-BARLANG BEJÁRÁSI UTMUTATÓJA

A Szepesi-barlang a Bükk-hegység Létrástetői részén, az anizusi mészkőszárvban található. A 160 m -es maximális mélységet egy 130 m összmélységű aknarendszeren, s az azt követő "szintes" ágon keresztül lehet elérni.

Több éves kitartó és nehéz munka után a barlang szintes ágába 1962. június 9-én sikerült lehatolni. A bejutást az MHT Borsodi Csoportja Karsztkutató Szakosztálya /a Marcel Loubens Barlangkutató Szakcsoport elődje/ és a Miskolci Bányász barlangkutatóinak áldozatkész munkája tette lehetővé. Jelenleg a Marcel Loubens Barlangkutató Szakcsoportnak van a barlangra kutatási engedélye.

A barlang aknarendszere közepes nehézségű. Zömmel beépített vaslétrák vannak az aknában, s csupán a létrák közötti agyagos szakaszon való "dagonyázás" kellemetlen. Vegyük sorra az aknákat:

Az ácsolat utáni három létrával nincs probléma, viszont a "teltkaresu" barlangkutatóknak időnként enyhe szorulásban van részük. Ferde agyagos szakasz, falétra, majd néhány lépcső következik, s máris a "Mesebeli-kürtő" tetejéhez érünk. Itt egy vas-

létra utánzat van, mely megkönnyíti egy kis párkányra való kijutást, melyről oldalra kb. 1 m távolságban van a következő létra. /Vigyázat! Visszafelé ne feledjük el, hogy a létra tetejéről nem vissz ut sehova, viszont három fokkal lejjebb már ki-lephetünk az előbbi párkányra./

A létra alja egyben a barlang legkellemetlenebb részének, a "Huszásnak" a teteje. Ez egy keskeny hasadék, ide lábbal előre, féloldalt kell "beuszni" a latyakba. Amint a térd alól "elfogy a talaj", jobb kézzel meg kell markolni a létra felfüggesztő kampóját a has alatt, s innen rá lehet ereszkedni a létrára. /Visszafelé egy kis jobboldali üregbe lehet a lábakat befeszíteni, s feltolni magunkat az enyhén emelkedő sáros hasadékban./ Bizonytalanabbaknak a létráig célszerű a biztosítás.

Innen még két vaslétra, majd a "Romterem" következik. Itt igen szép, mikrorétegzett agyagfelhalmozódások láthatók. Két hosszabb vaslétra /az egyiknek leng az alja/, majd az "Óriás-lépcsők" következnek. Ennek alja már a "Három Aranyásó"-terem teteje. Ide a falon lemászva jutunk le, de egy kb. 10 m-es biztosítókötél /akár dülfermadzag is/ ajánlatos.

A szintes-ágban balra /vizzel szemben/ a Nyugati-ág, jobbra pedig a Keleti-ág húzódik. A Ny-i ág a szebb és hosszabb /kb. 500 m/.

A Ny-i ág jellemző képződménye a tufagátak sorozata, melyeken elég nehezen ugyan, de száraz lábbal lehet átkelni még nagy vizek esetén is.

Az ág elején jobbra a Tábor-terem /a földalatti táborok helye/ az említésre méltó. Utána dus cseppkőjépződmények, változatos oldódási és eróziós formák, valamint aktív és inaktív /fej fölött lévő/ mésztufagátak sorozata található. A "Nagy Tufagáton" mesterséges "lépés"-ek segítenek a kb. 3m-es fal leküzdésében.

/Ennek ellenére az alatta és felette lévő tó vize már többször kóstolt barlangkutatót./ A Kis Baldachin szép képződményei, majd a "Nagy Travi" következik, melynek leküzdése figyelmet érdemel. /Visszafelé ha nem figyelünk, akkor egy kb. 8 m-es, erősen cseppköves, nehezen mászható kútból érhetünk ugyanide./ Innen már alig van tufaképződmény, a mederben /vagy a kiálló peremeken, cseppkőcsomkokon/ tudunk haladni, /Általában a gumicsizma előnyösebb a bakancsnál./ Utána a Nagy Baldachin következik, melyből balra nyílik a Kristálytavi-ág. Rövid, vizes, gyönyörű oldási formák és egy álomszép kis cseppkőmedence, rengeteg vízben képződött kalcittüvel, kristállyal, borsókövel.

A Ny-i ág hátralévő részén szép meanderező patakmeder, valamint mészkőbe való bevágódások láthatók. Egyre szűkebb a járat, végül jobbra a "Homok-szifon" jelzi a barlang végét. /Mögötte kb. 20 m van még, s újabb szifon./ Előtte balra a Tündértavi-ágba lehet felmenni, ami szép, de helyenként nagyon szűk, vizes, s a vége erősen agyagos.

Visszafelé érdemes helyenként a patakmeder fölé 5-15 m -el felmenni, mert a cseppkődiszek zöme ott van.

A "Három Aranyásós"-terem bal oldalában, a kövek között lehet feljutni a "Morgó"-ágba. Ez egy körtőszerű, régi, agyaggal erősen kitöltött szakasz, végén egy igen szép cseppkővel.

Ha a "Három Aranyásós"-teremből a víz útját követjük, a K-i ágba jutunk. Vizesebb, mint a Ny-i, kevesebb a cseppkő, a tufagát. A "Lábfürösztőt" nehéz meguszni szárazon. /Ez egy kb. 5 m átmérőjű, kb. fél méter mély pocsolya, melyen a jobboldali falon lehet nagyobb valószínűséggel átkelni./ Ezt a Forrás követi, majd rövidesen a barlang legmélyebb pontját jelentő "Tó"-hoz érünk. Szifontó, alig ingadozó, duzzasztott vízszinttel. A buvároknak eddig nem sikerült rajta átjutni.

Összefoglalva: gumicsizma, nehezen vízáteresztő overáll, jó fényerejű fejlámpa, egy /vagy kettő/ 10m -es kötél segítségével a barlang tulnyomó része biztonságosan járható. Fő érdekessé-

ge a tufagátak sorozata /melyek erózióbázis-szinteket is jeleznek/, az igen szép eróziós formák, valamint a dus, szinys, és változatos formájú cseppkődiszítés. Normál tura ideje kb. 5-6 óra.

Lénárt László

A LÉTRÁSI- VIZES- BARLANG BEJÁRÁSI UTMUTATÓJA

A Létrási-Vizes-barlang bejáratai a Bükk-fennsík, Létrástetőn, a ladini agyagpalaösszlet és az anizuszi mészkősáv határán nyílnak. A régebbi, természetes bejárat egy időszakos patak vizét nyeli el. Az ujat csoportunk egy kürtő tetején nyitotta meg az 1970-es évek elején.

A barlang a Bükk-hegység leghosszabb barlangja, s talán egyben a leglátogatottabb is. A Marcel Loubens Barlangkutató Szakcsoport /ill. elődje/ dolgozik, illetve dolgozott benne. A "tanbarlang" jelleg mellett kiterjedt klimatológiai, hidrogeológiai, geológiai, geofizikai, geodéziai, biológiai vizsgálatok, illetve megfigyelések folynak jelenleg is.

A látogatást a víz utját követve kezdjük.

A száda jobb oldali /le nem zárt/ járatán megyünk be. Balra fel lehet menni a "Felső-labir" guanós, csuszós, sáros járataiba. Jobbra a víz utját igen szép hullámkagylók, eróziós nyomok jelzik. Kis fahíd, majd az első vaslétra következik, mely a "Hágcsós"-terembe vezet. /Ha a létra mellett balra elmegyünk, a "Felső-Labir" szenilis, agyagos, az előzőnél érdekesebb formáit láthatjuk./

A "Hágcsós"-terem a ladini lemezes és anizuszi pados mészkő határán, tektonikus preformáció, ill. réteghatár találkozásánál alakult ki.

A terem végében falétra van. Lefelé a "Fő"-ág huzódik /"Zebra"-fal/, balra a "Középső-Labir", felfelé a "Patyolat"-ág. A "Fő"-ág a palás ladini mészkő igen szép gyürődéseit, átmetszeteit, valamint hidegvizi borsókövek tömegét tárja elénk. Néhány 10 m-es ut után elérünk az első törmelékszifonig. Régebben télen ezt átbontva lehetett a barlang belsejét meglátogatni, de ma már megvan a kerülő ut is. Balra az "Alsó-Labirba" lehet felmenni, ahonnan több "ablakon" ki lehet kukkantani a "Fő"-ágra.

A "Hágcsós"-teremből felmegyünk a "Patyolat"-ágba. A lefelé menő kürtő a "Fő"-ágba, a bal oldali járat a "Középső-Labirba" vezet. Jobbra tartunk. Egy fahid /"Sóhajok Hidja"/, majd egy kis vaslétra s az "Ablak" következik. /A "Sóhajok Hidja" előtt a korrodált végű cseppköveket feltétlenül meg kell nézni. /Innen vaslétrán az összeszakadt kövekből álló "Rom"-terembe jutunk. A törmelékhalom alatt a "Zebra"-folyosó gyürődésekben üregelődéssel kialakult járataiban járunk. /Ily módon az eróziós, a réteghatár menti, a tektonikusan preformált jellegű járatok mellett a negyedik genetikai csoporttal, az üregelődéssel is találkozunk. Korrodált folyosókkal, helyenként korráziós diszitésekkel majd a "Vértés"-ágban találkozunk./

Elágazás. Jobbra a "Koppantál"-ág, balra az "Agyagfej"-terem látható. Teljes egészében lemezes, palás ladini mészkőben vagyunk, s csak a "Koppantál"-ág felső részén jelenik meg a pados mészkő.

A terem végén egy cseppkőkapun/"Maxi-szükület"/ haladunk tovább a kuszodás jellegű járatban. Rövidesen jobbra egy kis lyuk látszik, a "Lábnymos-kürtő" teteje. Egyenest előre megyünk, míg egy jobb kanyarban elő nem bukkan a "Dög/Parkettás"/-szifon. Átevic kélünk a hig latyakban /deszkák azért segitenek/ s máris a "Kapás"-ágban vagyunk. A víz irányát követve balra indulunk. 3 méter után egy jobboldali mellékjáratban a "Méhkas" nevű gyönyörű cseppkőképződményt láthatjuk./ A Létrási-patak és az országut pontosan

a fejünk fölött van./ Innen több kürtő nyílik lefelé s felfelé. Egyikbe a "Kőcsapdán" keresztül is be lehet jutni /lásd később/.

A "Kapás"-ág a "Háromszög"-teremben végződik. Jobbra felfelé a "Kossuth-kürtő", valamint mellette egy kis járat, végén a "Kutas-szükület", majd a "Visszhang"-terem következik. /Ide csak is aprótermetű kutatók férnek be./ A "Háromszög"-terembe balról egy kis vízfolyás érkezik, igen szép, falra felragadt egykori patak-hordalék között. A terem alján van a "Kereszt"-ág. Kuszodás jellegű, a víz a "Visszhang"-teremből jön egy szifonon keresztül s a "Főágba" jut el.

A rögzített vaslétrán felmegyünk a "Vértes"-ágba. /Vértes Lászlóról neveztük el./ A "Csodaszifon", a "Kavicsosztályozó", majd a "Vértes"-terem következik. /A terem előtt vigyázni kell, mert a keskeny hasadék az alsó, kuszodás részig tart./

A "Vértes"-terem az alsó, patakos és felső, szenilis járatok összeszakadásának egyik helye. A kövek között az alsó szakaszba, a "Főág" folytatásában, a "Kuszodába" jutunk. Ezen balra haladva a barlang legnagyobb termébe, a "Twist"-terembe, majd a "Geológus"-terembe jutunk. Jobbra haladva több száz méter lapos kuszás után a "Patakos"-ágba érkezünk. /Csak hideg télen vagy igen hosszan tartó szárazság után "járható"/.

A "Vértes"-teremből a felső "Vértes"-ági járaton megyünk tovább. Hol felegyenesedve, hol négykézláb, hol tetarátákon, cseppkövek között, kuszva-mászva haladunk előre. Balra a "Y"-ág nevű mellékág cseppköveit érdemes megnézni. Elérünk a IV. Vértes-ági terembe, majd a "Lengyel-Magyar-Barátság" szifonig, s utána a III. majd a II. terembe. /A számozás visszafelé történik, a feltárás ugyanis a "Kuszodán" keresztül, visszafelé történt./ E termek szép cseppkövei érdekesek is, mert 2 illetve 3 águ álló és függő cseppkövek egyaránt előfordulnak. Sajnos, a vandalizmus nyomai itt is láthatók, s sok esetben csak romjaiban csodálhatjuk meg a cseppköveket. Az utolsó terem már a "Túltáplált Micimackó Kukója" nevet kapta az I. helyett.

Itt egy omladékon lehet a "Vértés"-ág folytatásába, a "Felső" - ágba felmenni. Nem biztonságos az út, lefelé megyünk, a kövek között az alsó szintre, a "Patakos"-ágba. Szépen erodált bordákon haladunk tovább. Rövidesen az "Alsónyelv" nevű sziklatűhöz érünk, mellett a "Tyukbélen" felmegyünk ismét a Felső-ágba. Szép cseppkövei, cseppkőlefolyásai, vizoldás nyomai, vető síkjai érdemelnek említést. Egy agyaglejtőn a barlang végpontját jelentő "Tó"-hoz érünk le.

Balról a "Patakos" - szifonon keresztül a "Tavi"-ág vize jön. /A külszinről a betongát melletti nyelő hozza le a víz egy részét/. A kb. 3 m mély tó csak igen hosszú, hideg telek esetén "szárad" ki. Ennek ellenére sem mi, sem a buvárok nem tudtak rajta átjutni.

A tavon beépített kapaszkodók segítségével átkelve a "Patakos"-ágon megyünk visszafelé a "Tultáplált Micimackó Kuckója"-ig. Utunk innen a "Dögszifonig" ismert.

A "Dögszifon" után megyünk tovább előre a "Kapás"-ágban. Egy hármás utelágazásnál csak balra, a "Z"-ág felé lehet továbbmenni. Ezen átjutva jobbra a "Koporsó"-termek összeszakadt kőtömbjei közé juthatunk, balra vak /eltömődött/ járatba.

Szabad mászással jutunk az igen szép tektonikus hasadék egy pihenőjére. Az ott lévő vaslétrán egy kürtő aljára érünk. /Balra egy kis lyuk, a "Papp Ferenc"-ág bejárata, a "Gomblyuk". Az ágba két közepes terem, a "Kőcsapda" és a "Lipót" - terem található. Felmegyünk az újabb vaslétrán s néhány m kürtőmászás után a barlang új kijáratán jutunk ki.

Összefoglalva: normális barlangos öltözékben, kb. 4-5 órára elég világítóeszközzel a barlang csaknem teljesen bejárható. Cseppkődiszítése közepes, a korróziós, eróziós, tektonikus, réteghatár menti és üregelődéses formakincsei egymástól nem messze megtalálhatók. A beépített hőmérőkre, csepegésmérő edényekre, cseppkőjelölésekre kérjük vigyázni.

Veres Lajos - Olasz József

A KIRÁLY-ZSOMBOLY /ISTVÁN-ZSOMBOLY, ISTVÁNOLDALI-ZSOMBOLY/ BEJÁRÁSI UTMUTATÓJA

Földrajzi helye:

A barlang a Bükk-fennsík K-i peremén Lillafüred mellett, a Szinva-patak baloldalán lévő sziklás hegyoldalban nyílik a völgytalptól kb. 200 méterrel magasabban, kb. 525 m tengerszint felett. /Pontos bemérés nem történt./

Bejárata nehezen megközelíthető helyen, egy 12 m mély 1-1,5 m széles kürtő felszínre szakadási helyén található.

Történeti áttekintés:

Bár a viszonylag nagy átmérőjű, valószínűleg igen régen meglévő bejárati aknát emberemlékezet óta ismerhették, publikált leírását csak 1932-ből ismerünk először. Ekkor Kadie Ottokár tesz említést a magyar barlangkutatók állásáról szóló cikkében egy expedícióról, amely a bükki barlangok feltárására, megismerésére, feltérképezésére szolgált. Szt.István-zsomboly néven szerepel egy barlang a meglátogatottak között.

1937-ben Schönvinszky László a Bükk-hegység barlangjairól szóló cikkében rövid ismertetést közöl a zsombolyról. Eszerint "A Szt.István-zsomboly Lillafüred fölött a Szt.István lápa /591 m/ K-re néző szintjében található. Mintegy 36 m mélyre nyúlik le. Az első szép hengeres kürtő megtörve egy másik kürtőbe, illetve az alsó részén még több eltömődött kürtőbe kapcsolódik."

Kuchta Gyula: Ismerjük meg a barlangokat /Miskolc, 1958/ című könyvében 40 m-ig emliti meg Istvánoldali-zsomboly néven.

1959-es MKBT Évkönyvben mint István-zsomboly rövid ismertetés mellett 40 m-ig tesznek róla említést a Bükk-hg nevezetesebb barlangjai között.

1958-től a barlangban Gyenge Lajos és a DVTK csoport dolgozott.

1970-től a NME TDK.KHSZCS. végzett és végez feltáró irányú munkálatot a barlangban. Először az un. "régi munkahelyen" dolgoztunk az aknarendszer legalján, majd a 3.számú munkahelynél sikerült az un. Tökgyalun keresztül bejutni egy szép cseppköves, 20 m hosszú terembe /Király-terem/.

1971. áprilisában neveztük el a barlangot Király Lajosról, miskolci hidrogeológusról, az MHT Északmagyarországi Területi Szervezetének volt elnökéről, aki nagy szerepet játszott a miskolci barlangkutató fellelítésében.

A barlang jelenleg is a csoport hivatalos kutatási területe. Az itt folyó munkálataink minden részletéről a kutatási jelentéseinkben számolunk be.

Bejárás utmutató

A barlangba egy tágas /1-2m széles/ 12 m-es aknán ereszkedhetünk le, mely lefelé egyre szélesedik. Ezután mintegy 5 m-es mászás után falétrán leereszkedve kisebb terembe érünk. /A terem tulajdonképpen álfenék./ E teremből egy másik kürtő is indul felfelé, amelyen szintén kiérünk a felszínre - a bejárat nyílástól lejjebb 3 m-re.

További utunk az álfenéktől mintegy 1,5 - 2 m-re lévő kicsiny lyukon át vezet -Szülőlyuk- majd 8-10 m-es cseppköves aknán mászhatunk - vagy ereszkedhetünk le. Leérve két irányba mehetünk tovább. Balra kis átbujás után egy magasba nyuló kürtő aljára érünk. /E kürtő tetején van az az eldugulás, ami fölött az előbb említett álfenék található./

1971. március 12-i csoport kutatási jelentésük szerint a kürtőben lévő dugó megcsuszott és mintegy 8-10 m³ anyag esett ide az akna aljára, s az alatta lévő részt teljesen eltömte. A törmelék egy részét át kell depózni máshová, hogy a további szakaszok újra járhatók legyenek. A bontás után egy faácsolat biztosítást

épitettünk be, melyet 1974. októberében megerősítettünk. Az ácsolat alján egy keskeny -azóta járhatóvá tett- átbujás után érjük el az un. régi munkahelyet. A bontás egy nagy szelvényű, agyaggal teljes szelvényben kitöltött akna alján van. Csoportunk 1970-ben dolgozott itt.

Visszatérve a cseppköves akna aljához a másik irányban folytathatjuk utunkat. Mintegy 2 m-es függőleges mászás után érünk el a legnehezebb részhez, a Tökgyaluhoz.

Ez egy közel függőleges 3-4 m-es mászás lefelé. A járatban tovább haladva /Kályhacsó/ egy terem tetejére érünk, ahonnan egy 13 m-es hágcson ereszkedhetünk le utunk mélypontjához a Király-terembe. Vigyázat! A hágcso megfelelő kikötése nem megoldott. Használjunk biztosítást!

A teremben mindenfelé elaggott sztalagmitok és sztalagtitok láthatók. /Érdekes, hogy a viszonylag nagy mennyiségű guanó már a terem feltárásakor is megvolt, tehát a denevérek más uton juthattak ide. Ennek kiderítésére füstölési kísérletet végeztünk /Majoros Zsuzsa 1971/, de sajnos nem sikerült a felszínen más kijáratot észlelni./

Áthaladva a Király-terem, egy másik -közel merőleges irányu- terembe érünk. Jobbra egy agyaglejtőn felmászva találjuk a Vietnami-szifont. Ez egy kb. 10-12 m hosszú 1/2 - 1 m átmérőjű lépcsőzetesen lefelé haladó bontás agyagban. Nevét - az itt segédkező vietnami egyetemisták tiszteletére adtuk.

A két terem találkozásával szemben indul egy szépen oldott járatszakasz az un. Kut. Jelenleg csoportunk itt végzi a feltáró munkát, eddig mintegy 15 m-es szakaszt bontottunk ki az agyagkitöltéséből. A Kut alján van a zomboly legmélyebb pontja kb. 43-44 m. /Sajnos a bontási körülmények igen nehezek, hosszabb lenttartózkodás után a szűk járatban elfogy a levegő, a szellőztetés nem megoldott. A bontási anyag kiszállítása is egyre nehezebb./

A barlang bejárása gyakorlott mászónak nem okoz problémát. Kezdő mászóknak igen tanulságos és jó gyakorlási lehetőséget nyújt - megfelelő biztosítás mellett. Csoportunk egyebek között mint tanbarlangot használja fel a zomboly adta mászási lehetőségeket.

Szükséges felszerelés:

1 db 20-25 m kötél, vagy hágsó a bejáratú aknába

1 db 10 m-es kötél, vagy hágsó a cseppköves aknába /kezdő mászóknak/

1 db 20 m-es biztosító kötél

A kötélen történő kimászáshoz felhasználható felszerelés /kantyu, prusik, karabiner/.

Virág Zoltán

AZ ISTVÁN-LÁPAI-BARLANG BEJÁRÁSI UTMUTATÓJA

Az István-lápai víznyelők hosszú sora a Nagyfennsík északi mészkősávjának és az azt délről határoló porfiroid -mágnás- kőzetpásztának a határvonalán, a karsztos felszínről lefutó állandó és időszakos vízfolyásoknak a mészkőhatárra érkezésénél alakult ki. A víznyelők és töbrök mellett elhaladva a Bükk legmélyebb barlangja, az István-lápai-barlang bejáratához érkezünk. A barlang felmért és kisebb részben becsült hossza mintegy 2 km, mélysége 240 m.

A barlang töbrő alján nyíló, kibontott és kb. 10 m hosszán ácsolattal biztosított bejárata ma már nem nyújt megfelelő biztonságot, ezért a régi bejáratától néhány méterre a szálkőzetben történő robbanásokkal új, időtálló és lezárható bejárat kialakításában dolgozunk.

A barlang -több más bükki barlanghoz hasonlóan- egy függőleges, több egymásután sorakozó aknából álló szakaszból és egy közel vízszintes, néhol több szinten is követhető szakaszból áll. A függőleges aknában a közlekedés megkönnyítésére több helyen hágcsókat, illetve vaslétrákat építettünk be. A vaslétrák 10-15 évig is tökéletes biztonságot nyújtanak, a hágcsók azonban elég hamar tönkremennek, ezért a régebbi hágcsókon a biztonság fokozására ajánlatos kötélbiztosítást alkalmazni. Terveink között szerepel valamennyi akna belétrázása is.

A bejáratú omladékos szakasztól mintegy 30 m-re néhány kisebb mászás után érjük el az I. aknát, melyben jelenleg semmilyen technikai segédeszköz nincs beépítve. Bár az aknán való le és felmászás nélkül is lehetséges, mégis -különösen kifelé, ha már fáradtabbak vagyunk- jó szolgálatot tehet egy 15 m-es kötél alkalmazása. Az I. akna után a járat teremmé szélesedik, s ennek aljából indul a 2. akna, amelybe hágcsó van beépítve. Ezt követően egy ferde járaton jutunk az aknarendszer legnagyobb tagjához, az "Indián-híd"-hoz. Az "Indián-híd" kialakulásában tektonikai hatások is jelentős szerepet játszottak. A lefelé mászásnál érdemes egy pillanatra felfelé is nézni, az akna ugyanis fejük fölött felfelé is - beláthatatlan magasságig- folytatódik. A kürtő kezdeti szakaszán szép borsókó képződmények találhatók. Az "Indián-híd"-on mintegy 30 m-t kell lefelé másznunk nagyjából több egymást követő vaslétrán, melyek közül a leghosszabb 15 m. Az utolsó létra végéről egy párkányra léphetünk, ahonnan még 8 m-t kell ereszkednünk kötéllel az akna aljáig. Ezután 2-3 m-es függőleges lefelé mászások az ún. "óriási lépcsők" következnek. Ezt követően egy terembe jutunk, amelyből egy 20 m-es akna indul lefelé. Az aknába egy hágcsó van beépítve, amelyen azonban nem célszerű az akna aljáig ereszkedni, egyrészt azért, mert így a "Csiga" nevű szűk és sokak szerint nehezen járható részéhez érünk, másrészt azért, mert a hágcsó nem ér le végig. Ha a hágcsón

csak félig mászunk le, és itt egy keskeny, borsóköves, cseppköves járaton elindulunk előre, majd egy újabb 6 m-es hágesón leereszkedünk, megkerülhetjük a "Csiga"-t. Ekkor a bejárattól számítva 140 m -es mélységben vagyunk. A "Csiga" után a járat több helyen elszűkül, ezért itt az előrehaladás lassabb. Az itt beépített létrák rövidek és rossz állapotban vannak, ezért lehetőleg ne használjuk őket, hiszen mellettük a falon teljes biztonsággal le lehet mászni. Az aknarendszer az utolsó métereiken igen vizes és sáros.

Ha sikerült leereszkednünk az aknarendszeren, akkor már a bejárattól számítva 211 m mélységben vagyunk. Itt jutunk a vízszintes járatba, amely két fő részre osztható. Jobbköz felé indul a K-i, balra a Ny-i ág. Mindkét járatszakasz az aknarendszerhez képest - viszonylag könnyen járható, méretei impozánsak, termeinek nagysága néhol a 30-40 m-t is meghaladja. A K-i ág első terme a "Tábor-terem", ezután újabb terem, majd egy 6 m-es hágesó következik. A hágesón lemászva balról egy 35 m hosszú homokszifont találunk, amelyet egy kisebb mellékjárat követ. Jobbra egy köves, majd később agyagos meredek lejtőn felmászva két hatalmas terembe juthatunk, amelyek közül a 2.-ban az "Öt-ziles" teremben érdekes képződményt találunk: a terem alján fekvő agyagréteg kiszáradt, megrepedezett és tenyérnyi darabokban elvált egymástól. Az "Öt-ziles"-ből rövid mászás után jutunk a "40"-es aknához. A közel 40 m mélységű aknába nincs beépítve hágesó, vagy vaslétra, ezért ha le akarunk ereszkedni, egy 40 m-es kötélra van szükségünk. Az akna után egy közel 200 m hosszú járatszakasz található, amely kétfelé ágazik és mindkét végén szifonban végződik. Ez a járatszakasz csapadékosabb időjárás esetén teljesen víz alá kerül. Vizfestési vizsgálatok és földtani megfontolások alapján feltételezzük, hogy ez a járatszakasz kapcsolatban áll a Lillafüredi István-barlanggal és a Soltészkerteri mésztufabarlanggal. Az összekötő járatszakasz feltárására mindkét irányból nagy erőfeszítéseket tettünk - mindeddig sikertelenül. A "40"-es akna felett egy néhány 100 m hosszú, fokozatosan elkeskenyedő, felfelé tartó, patakmeder-szerű járatot találunk. Ez a Meteor-ág, amely méréseink szerint igen közel -mintegy 30 m-re- fekszik a felszíntől.

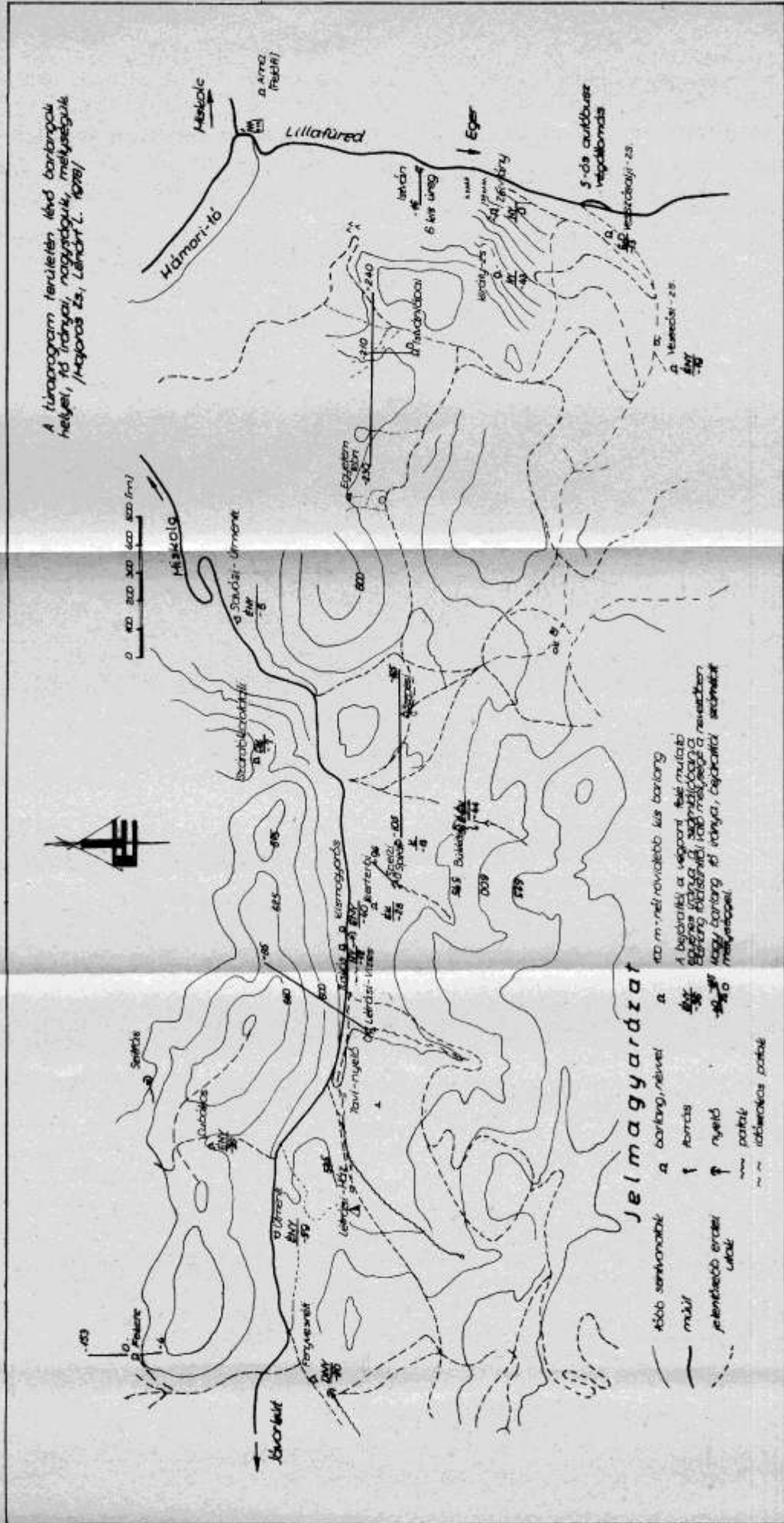
A Ny-i ág két hatalmas teremmel kezdődik. Ezt követi az év egy jelentős részében vízzel telt 12 m hosszú I. szifon, s ez után érünk a barlang legszebb részére. Bár cseppkövekben ez a járatszakasz sem túlságosan gazdag, de az örvénylő víz hatására kialakult gyakran 5 m-t is meghaladó átmérőjű "üstök" és egyéb változatos formák, valamint a falakon található fekete -valószínűleg mangántól származó- bevonat nagymértékben emeli a barlangszakasz különleges szépségét. A Nyugati-ágból több mellékjárat indul ki, amelyek közül a legnagyobb a "Zeg-zűg" nevű barlangszakasz. A Nyugati-ág hatalmas szifonjairól is nevezetes. Bár az I. szifont követő 2. kisebb méretű, de a 30 m hosszú 3. és a 70 m-es 4. szifon bükki viszonylatban valóban "gigantikus" méretűnek számít. A 4. szifon egyben a barlang végpontját is jelenti, bár kürtőkön való megkerülésére és buvárfelszereléssel történő átuszására - a debreceni buvárok közreműködésével- több kísérlet is történt.

A barlangkutatók jelenleg is folyik, reméljük sikerül a nehézségeket legküzdeni és újabb járatokkal gazdagítani ezt a csodálatos barlangot.

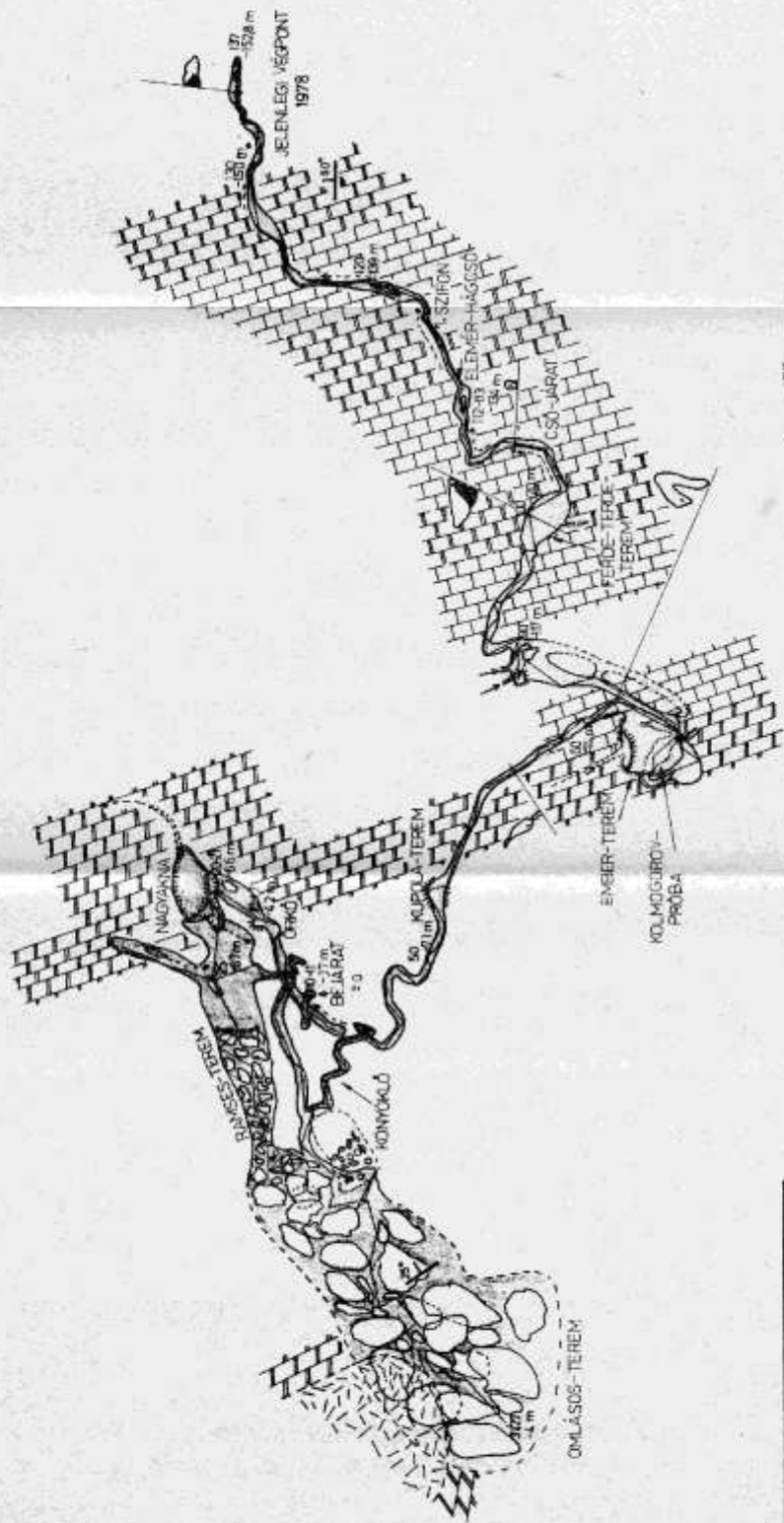

1. melléklet

A túra program területén lévő barlangok helyei, fő irányai, nagyságuk, mélységük /Magyar Ész, Lelker L. 1978/

VIZSZINTES VETÜLET

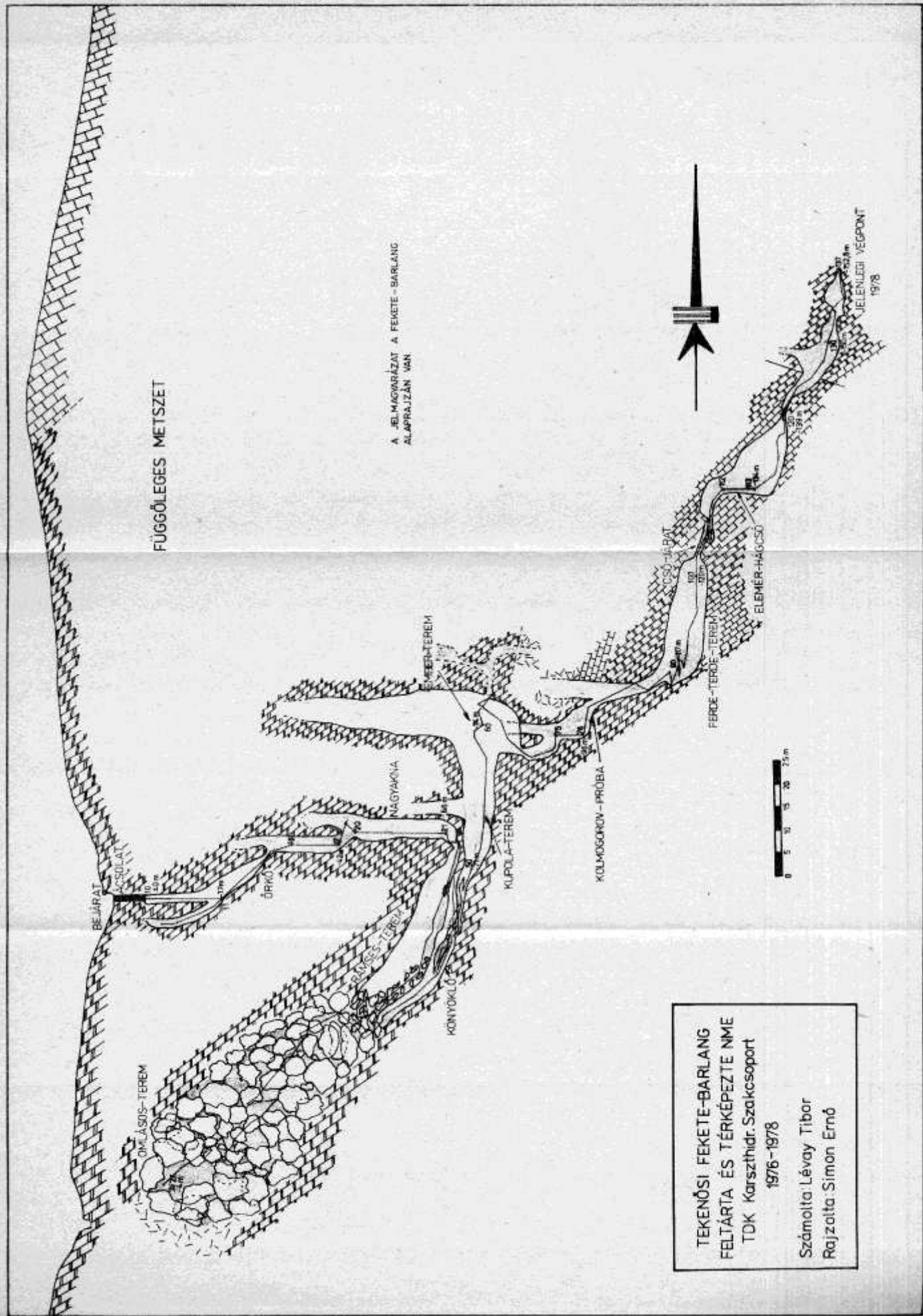

TEKENŐSI FEKETE-BARLANG
 FELTÁRTA ÉS TÉRKÉPEZTE: NME
 TDK Karszthidr. Szakcsoport
 1976-1978
 Számolta: Léway Tibor
 Rajzolta: Simon Ernő

JELMAGYARÁZAT az összes térképlaphoz

	mészab		áram leféré
	écsmit		kürtű rejtés
	porfirt		pálgánpont
	szikrakas színt		bejárati szintek mélyek
	állandó víz szintje		láthat./nem látható barlangkötés
			mezőgazd. terület
			ómladék

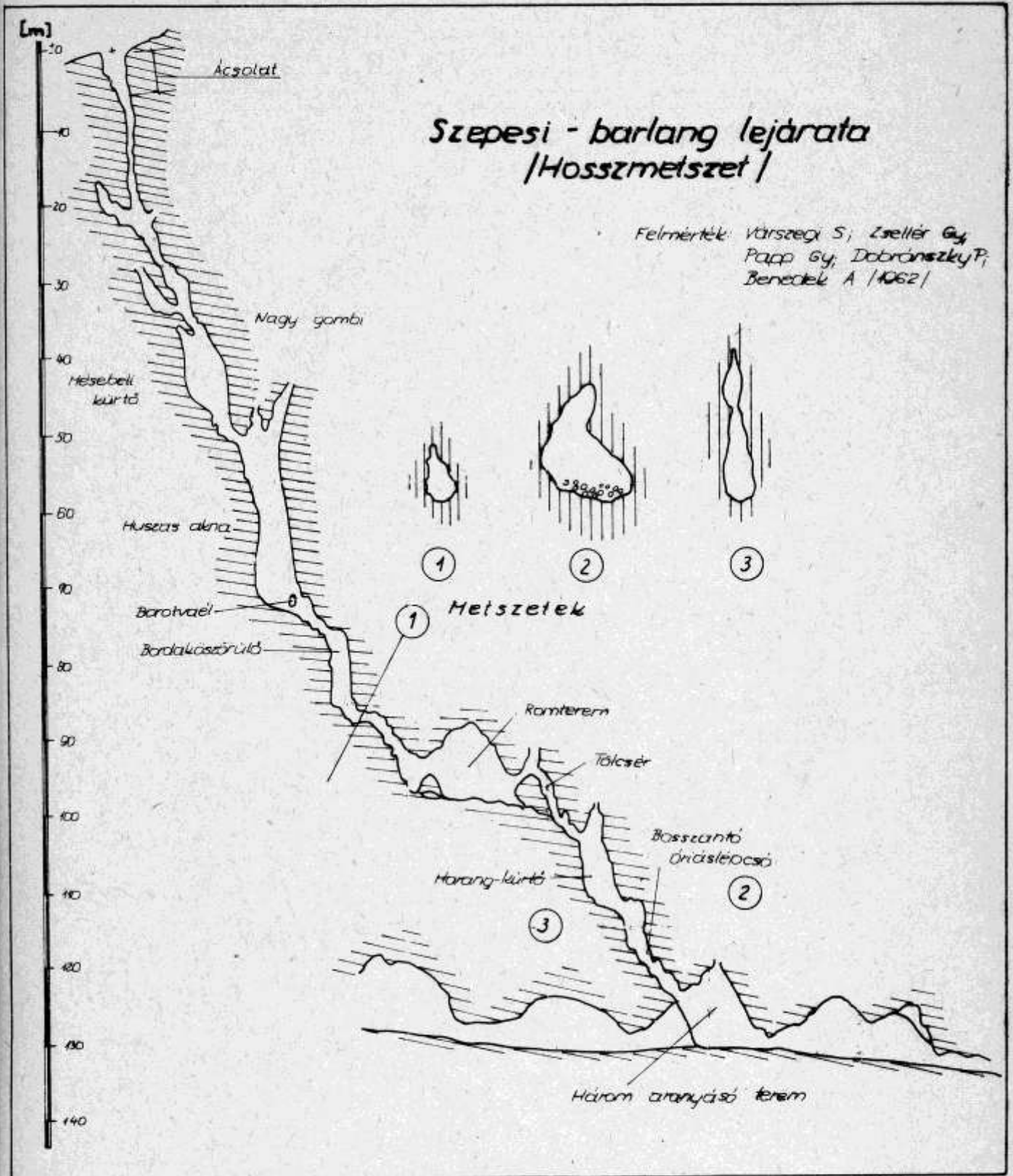

FÜGGŐLEGES METSZET

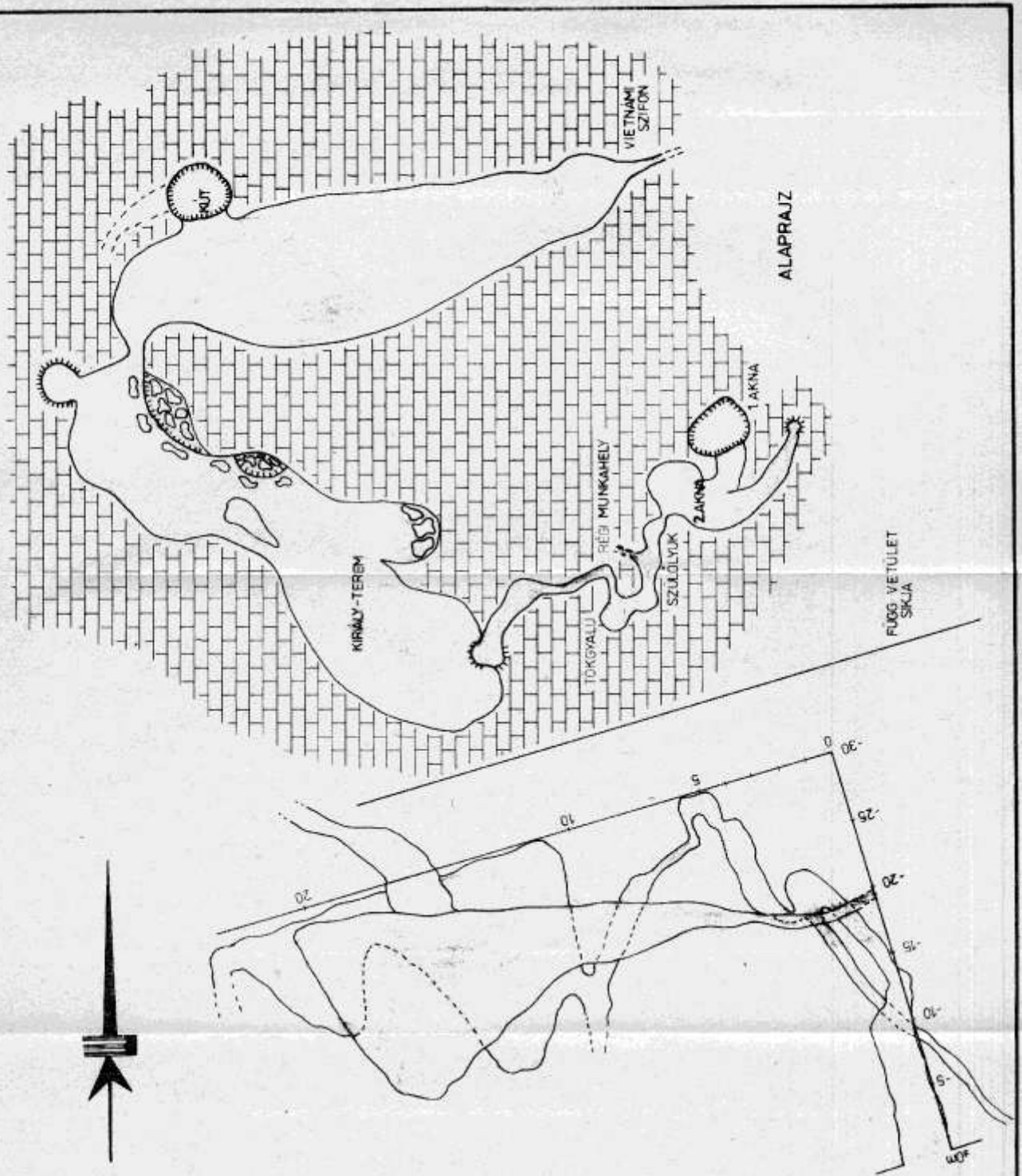
A. BELMAGYARAZAT A FEKETE-BARLANG ALAPRAJZÁN VAN.

TEKENŐSI FEKETE-BARLANG
 FELTÁRTA ÉS TÉRKÉPEZTE NME
 TDK Karszthidr. Szakcsoport
 1976-1978
 Számolta: Lévay Tibor
 Rajzolta: Simon Ernő

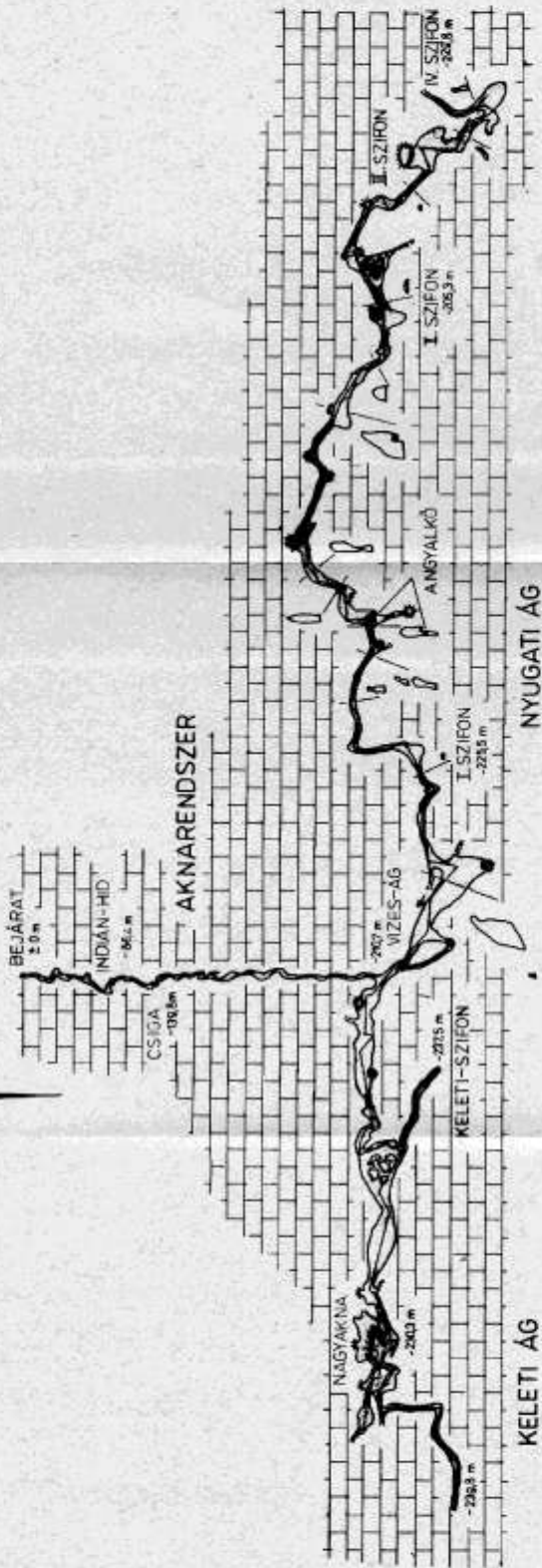

JELMAGYARÁZAT A FEKETE-BARLANG ALAPRAJZÁN VAN

KIRÁLY LAJOS-ZSOMBOLY
 FELMÉRTE: NME TDK
 Karszthidr. Szaksz. csoport
 1971.

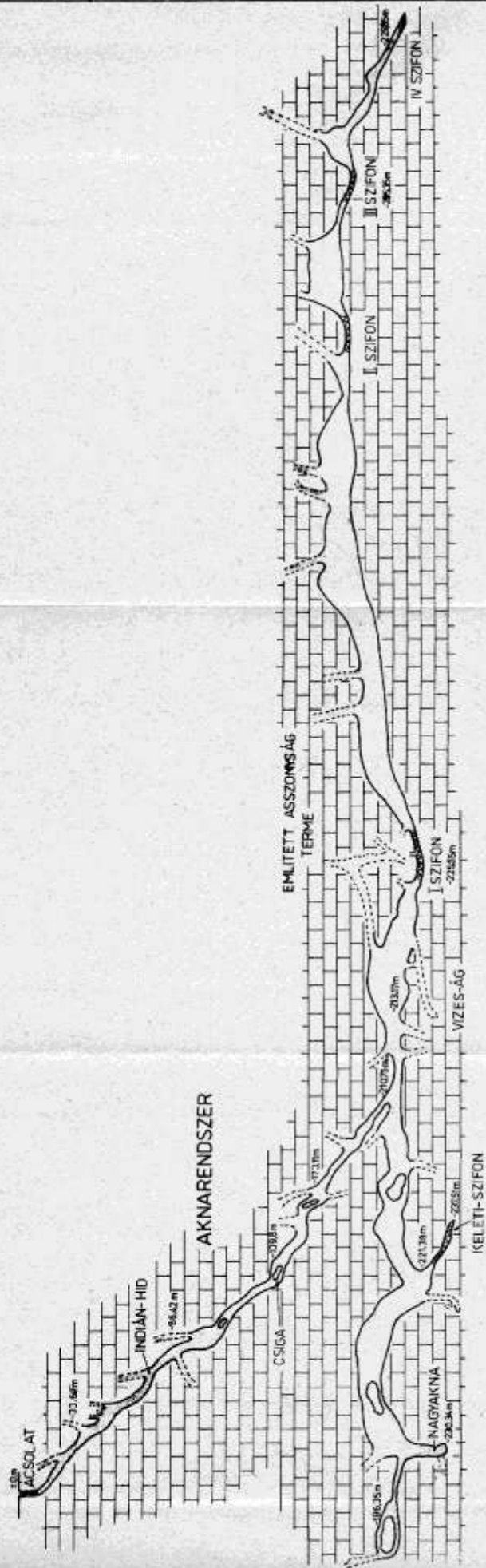
VIZSZINTES VETÜLET

A. JELMAGYARÁZAT A FEKETE-BARLANG ALAPRAJZON VAN

ISTVÁNÁPAI ZSOMBOLY
FELMÉRTE: NME TDK 1973

K-NY-I KITERITETT METSZET

NYUGATI ÁG

A FELMÉRÉSEZ A FEKETE-SÁRLANG ALAPRAJZÁN VAN

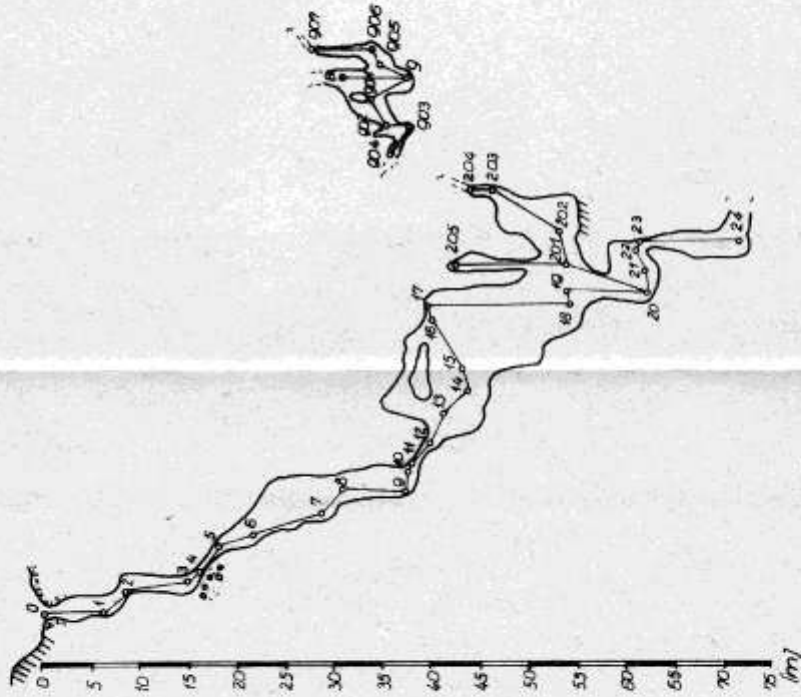
ISTVÁN LÁPAI ZSOMBOLY
FELMÉRTE: NME TDK 1973

KELETI ÁG

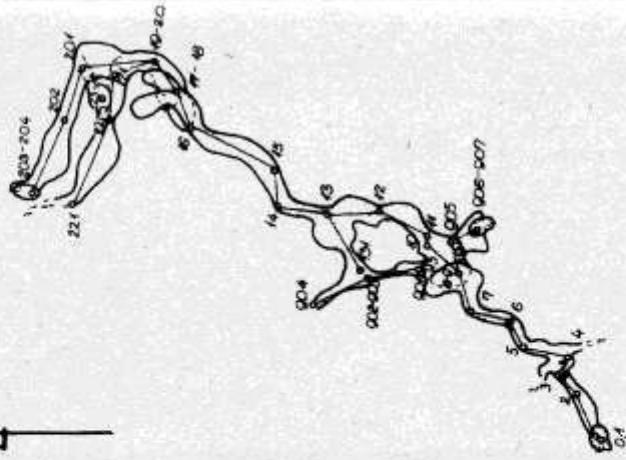
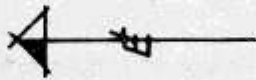

Szeleta - zsomboly

Hossz - szelvény

Alaprajz

Készítette: Molnár László, Szikszai Tibor
(Herрман Ottó karszt- és Barlang-
kutató csoport 1978)

